

Groep 2

de Piramide-methode
dr. Jef J. van Kuyk

Winter

Na de herfst volgt...

Lessen over de winter voor groep 2 aan de hand van de Piramide methode

Amanda Binnema

Winter

Na de herfst volgt...

Lessen over de winter voor groep 2 aan de hand van de Piramide methode

Groep 2

Amanda Binnema

Onderwijskundig Ontwerpen

de Piramide-methode
dr. Jef J. van Kuyk

Voorwoord

Winter, de tijd van sneeuw, ijs, schaatsen en lekker binnen bij de kachel zitten. De verandering van de seizoenen, dat is iets wat voor jonge kinderen elk jaar weer een hele belevenis is. Zou het gaan sneeuwen? Sommige jonge kinderen hebben nog niet vaak sneeuw gezien. Het klimaat is aan het veranderen. Toch is het belangrijk dat jonge kinderen de typische dingen van de bepaalde seizoenen weten en dat ze de seizoenen beleven.

Er was nog geen piramide thema speciaal gericht op de winter. Op de basisschool was er behoefte naar en zo komt het dat er in dit themaboek een aantal lessen over de winter zijn uitgewerkt. De lessen zijn toegespitst op de taalontwikkeling van jonge kinderen.

Amanda Binnema

Inhoudsopgave

Voorwoord

Deel 1 Algemeen	pagina 5
Inleiding	pagina 6
Begrippen	pagina 7
Ouderactiviteiten	pagina 8
 Deel 2 Spelprogramma	pagina 9
Creëren van spelsituaties	pagina 10
 Deel 3 Groepsprogramma	pagina 11
Voorbereiding	pagina 12
Groepsexploratie	pagina 13
Oriënteren	pagina 13
Demonstreren	pagina 15
Verbreden	pagina 17
Verdiepen	pagina 19
 Deel 4 Taalontwikkeling	pagina 21
Taalontwikkeling voor groep 1/2	pagina 22
 Deel 5 Bijlagen	pagina 26
1 Boeken	pagina 27
2 Netwerk van begrippen	pagina 30
3 Seizoenskaarten	pagina 31
4 Seizoenskaartjes	pagina 35
5 Werkblad voorbereidend schrijven	pagina 39
6 Memorie	pagina 41
7 Stempelkaarten winter	pagina 42
8 Stempelkaarten letter S	pagina 44
9 Beheersing basisbegrippen	pagina 46

Winter

Na de herfst volgt...

Lessen over de winter voor groep 2 aan de hand van de Piramide methode

Deel 1:

Algemeen

Inleiding

Het project winter maakt deel uit van het ontwikkelingsgebied oriëntatie op wereld en tijd. Ook de taalontwikkeling zal volop aan bod komen.

Er zijn twee thema's.

Groep 1 Winterweer

Groep 2 Na de herfst volgt...

In dit project over de winter ligt de nadruk op het weer en de verschillende seizoenen.

Het ligt voor de hand om zoveel mogelijk aan te sluiten bij de belevingswereld van de kinderen. De natuur, omgeving en weersverschijnselen om hun heen.

Er wordt in deze projecten aandacht besteed aan de verschillende seizoenen en aan de winter in het algemeen.

De verschillende aspecten van de seizoenen komen duidelijk aan bod.

Er zal een nieuwe letter aan worden geleerd in dit project. Te weten de letter 'S'.

Het thema voor groep 2 is: Na de herfst volgt...

Bij Oriënteren worden de kinderen in de sfeer van de winter gebracht door middel van een geheime schatkist vol voorwerpen die typerend zijn voor de winter.

De kinderen worden nieuwsgierig gemaakt en mogen zelf een winterhoek inrichten. Het eerste cluster van woorden komt hier aan bod. Bij demonstreren wordt de winter ervaren door met de kinderen een uitstapje te maken in de buurt van de school. Naar aanleiding hiervan maken de

kinderen muurkranten. Hierop kunnen ze alles laten zien wat ze tijdens het uitstapje hebben beleefd.

Bij het verbreden komen de andere drie seizoenen ook aan bod. Door middel van een spel wordt de kinderen geleerd wat bij welk seizoen past. En welke seizoenen volgen op elkaar.

Bij het verdiepen worden de voorgaande dingen herhaald en kan de leraar toetsen of de kinderen de stof begrepen hebben.

Dit alles op het niveau van groep 2.

Begrippen

Bekende begrippen:

sneeuwen – sneeuwbal – sneeuwvlok – ijs – koud – sneeuwpop – slee – glad – ijzel – wit – buiten – binnen – jas – koud – muts – warm – trui – sjaal – slee- schaatsen – ijsbaan – glad – egel – ijsbeer – pinguïn – vogels – eten zoeken – herfst – winter – lente – zomer – koud – warm – wind – regen – hagel – sneeuw – veranderen – jaar – nat – droog – winterslaap

Basisbegrippen:

winterpeen – temperatuur handschoenen – winterkleding – winterjas – vriezen – dooien vogelhuis – winterslaap – Eskimo – iglo – vetbolletjes – overwinteren – kale bomen – temperatuur – blaadjes – zon – wolken – ijspegel – ijsbloem

Extra begrippen:

openhaard - zout strooien – boerenkool – erwtensoep – koek en zopie – bevroren – wak – smelten - Elfstedentocht – vogeltrek – Noordpool – seizoenen – maanden – ijzel

Sneeuw

Sneeuwen – sneeuwbal – sneeuwvlok – ijs – koud – sneeuwpop – slee – glad – ijzel – wit – buiten – binnen
winterpeen – temperatuur – ijspegel – ijsbloem
openhaard - zout strooien

Op het ijs

jas – koud – muts – warm – trui – sjaal – slee- schaatsen – ijsbaan – glad
handschoenen – winterkleding – winterjas – vriezen – dooien
boerenkool – erwtensoep – koek en zopie – bevroren – wak – smelten - Elfstedentocht

Na de herfst
volgt.....

Dieren en mensen

egel – ijsbeer – pinguïn – vogels – eten zoeken
vogelhuis – winterslaap – Eskimo – iglo – vetbolletjes – overwinteren
vogeltrek – Noordpool

Seizoenen

herfst – winter – lente – zomer – – koud – warm – wind – regen – hagel – sneeuw – veranderen – jaar – nat – droog – winterslaap
kale bomen – temperatuur – blaadjes – zon – wolken –
seizoenen – maanden – ijzel

Ouderactiviteiten

Informeren

- informeer de ouders over het onderwerp van het project
- maak voor de ouders een overzicht van de begrippen uit het project
- ouders kunnen helpen met het uitstapje
- ouders kunnen kinderen spullen mee geven over de winter
- liedjes en opzegversjes kunnen de kinderen mee naar huis krijgen zodat er thuis nog eens aandacht aan kan worden besteed

Suggesties voor activiteiten thuis

De ouders kunnen thuis op verschillende manieren met het kind op het onderwerp winter ingaan door:

- als ze samen buiten zijn te letten op de natuur
- samen te zorgen voor voedsel voor de vogels
- een boek voor te lezen over de winter
- samen woorden te bedenken die beginnen met de letter 'S'
- ouders kunnen met de kinderen praten over de activiteiten die ze als gezin ondernemen in bepaalde seizoenen (zomer – op vakantie enz.)

Winter

Na de herfst volgt...

Lessen over de winter voor groep 2 aan de hand van de Piramide methode

Deel 2: *Spelprogramma*

Creëren van spelsituaties

Verteltafel

Zoek een leuk boek over de winter (zie bijlage 1)

Maak aan de hand van dat boek een verteltafel in de klas.

Met poppetjes, knuffels, nep sneeuw en ander materiaal.

Het is de bedoeling dat de kinderen zelf het verhaal na kunnen spelen.

Winter/Eskimo hoek

In de huishoek kun je een winterhoek maken, met de materialen uit de schatkist (zie Oriënteren). Van een koepeltentje en een wit laken kun je heel gemakkelijk een iglo maken.

Zet de koepeltent op en teken op het witte laken “sneeuwstenen”. Leg het laken over de tent en klaar is de iglo. Als je geen tent hebt kan het ook met een paraplu en wit laken.

Leg ook alle soorten kleding in de winter hoek. De praatplaat van de winter kun je hier op hangen.

Taal hoek

In de taalhoek kunnen de stempel kaarten neer worden gelegd en boeken over de winter.

Kinderen kunnen uit tijdschriften plaatjes van de winter zoeken en deze opplakken of de juiste woorden er bij schrijven.

Zorg voor voldoende materiaal in de taal hoek.

Winter

Na de herfst volgt...

Lessen over de winter voor groep 2 aan de hand van de Piramide methode

Deel 3:

Groepsprogramma

Voorbereiding

Lokaal

- Hang plaat materiaal van de winter op. Sneeuwlandschappen, een ijsbaan enz. Schilder eventueel sneeuwvlokken op de ramen.
- Hang de praatplaat van de herfst en de winter in het lokaal.
- Richt een Eskimo hoek in, in het lokaal. (Zie creëren van spelhoeken)
- Zorg voor veel boeken over de winter. En richt een verteltafel in.

Boeken

- Kikker in de kou
- Boeken over wintersport landen, waar platen in staan van de sneeuw.
- Zie verder bijlage 1

Liedjes en spelletjes

- zie bijlage 2

Plaat en tekenmateriaal

- Praatplaat winter, lente, zomer, herfst
- Seizoenskaarten
- Seizoenskaartjes
- Memorie
- Stempelkaarten
- Werkblad voorbereidend schrijven

Spel en ontwikkelingsmateriaal

- wereld spelmateriaal, zoals dieren en poppetjes (Eskimo)
- doos met winter/zomer kleren
- ontwikkelingsmateriaal over de seizoenen/dieren/kleding

Overige materialen

- materiaal om iglo hoek in te richten
- nep sneeuw
- ijspegels
- vetbollen

Groepsactiviteiten

Oriënteren

Bij Oriënteren worden de kinderen in sfeer gebracht van de winter. Doormiddel van een schatkist met kleren en een praatplaat. Allerlei aspecten die tijdens het project van groep 1 aan de orde kwamen worden herhaald. Er wordt speciale aandacht besteed aan de woordenschat ontwikkeling.

Materiaal

- jas
- muts
- want
- schaats
- sjaal
- nepsneeuw
- vet bolletjes
- slee
- grote doos/tas
- praatplaat de winter
- prentenboeken (zie bijlage 1)
- paraplu
- wit kleed

1 “Een schatkist vol spullen”

Doel: de kinderen worden in de sfeer gebracht van het projectthema door middel van een schatkist vol winterkleren.

In de klas staat een grote doos met allerlei winter kleren er in. Om de beurt mogen de kinderen iets uit de doos pakken en hierbij vertellen wat het is wat ze zien.

Waar wordt het voor gebruikt en wanneer gebruik je het? Laat de kinderen vertellen over de kleren die zij dragen tijdens de winter.

Laat de kinderen vertellen wat ze leuk vinden aan de winter. Vragen die je nog meer kunt stellen;

Waarom zitten er vetbolletjes in de doos?

Voor wie zijn die?

Wat kun je met een schaats?

Wanneer gebruik je een slee?

2 Winterhoek inrichten

Doel: door de kinderen zelf de hoek in te laten richten zijn ze betrokken bij het thema.

De spullen uit de doos bieden een goede aanleiding voor het maken van de winter hoek.

Vraag aan de kinderen of ze ook wel eens een ijshuis hebben gemaakt toen er heel veel sneeuw lag

Vertel over Eskimo's en iglo's. Vertel dat er mensen zijn die in ijshuizen wonen en dat deze huizen iglo's worden genoemd.

Met de spullen uit de doos kan een winterhoek worden gemaakt. Laat de hoek door de kinderen inrichten. Laat ze de spullen weer benoemen.

Als de kinderen thuis nog spullen hebben kunnen ze deze mee nemen.

3 Praatplaat: Cluster “Op het ijs”

Doel: woordenschatuitbreiding

jas – koud – muts – warm – trui – sjaal – slee- schaatsen
handschoenen – winterkleding – winterjas – vriezen – dooien – iglo – Eskimo
boerenkool – erwtensoep – koek en zopie- bevroren – wak – smelten – glad

Ga samen met de kinderen kijken waar deze praatplaat over gaat.

Laat ze zelf benoemen wat ze allemaal zien.

Zeg bijvoorbeeld:

Wat voor weer is het?

Hoe kan het dat de kinderen op het water staan?

Hoe noemen we dat als je op het water kunt staan? Het water is ...

Wat doen de kinderen op het bankje? Wat trekken ze aan?

Wat verkoopt die meneer?

Waarom worden de eendjes gevoerd?

Wat gebeurt er als het warmer wordt? Blijft de sneeuwpop dan staan?

Waar zwemmen de eendjes? Wie weet hoe dat heet?

Kinderen zullen zelf ook heel veel dingen zien. Benoem de dingen die ze zien en herhaal dit

Demonstreren

Bij het Demonstreren worden verschillende aspecten van de winter onder de aandacht gebracht door het maken van een uitstapje naar het park, bos of in de buurt van de school.

Bomen kunnen worden bekeken, de kou kan worden gevoeld. Iedereen moet zijn dikke kleren aan. Als er sneeuw ligt of ijs kan er worden geschaatst of een sneeuwpop of iglo worden gemaakt. Het is belangrijk dat de kinderen de winter ervaren.

Materialen

- grote vellen papier
- tijdschriften
- stempel dozen
- stempel woorden
- kleurpotloden
- praatplaat winter
- prentenboeken over dieren in de winter (zie bijlage 1)

1 Naar buiten

Doel: de kinderen ervaren de winter en leren hoe je aan de natuur kunt zien dat het winter is.

Laat de kinderen de winter ervaren door samen een uitstapje te maken in de buurt van de school. Zorg eerst dat ze dikke kleren aan doen. Laat dit benoemen door de kinderen.

Het is de bedoeling dat de kinderen zelf zo veel mogelijk ontdekken.

Wat gebeurt er als het winter is buiten?

Kijk eens naar de bomen, zie je een verschil met de zomer?

Als het een beetje heeft gevroren kun je de kinderen een sloot of waterplas laten zien. Benoem de dingen die je ziet en die de kinderen zien. Ga ook op zoek naar dieren, kijk naar huizen en tuinen. En vertel over de dieren die een winterslaap houden.

Is er genoeg voedsel voor de dieren?

Hoe kun je de dieren helpen zodat ze genoeg te eten hebben?

Waarom kunnen dieren in de winter moeilijk aan eten komen?

Welke dieren zien we in de zomer wel, maar nu niet?

In de klas kan verder worden gepraat over wat er buiten is gezien.

2 Muurkrant

Doel: de kinderen verwerken wat ze buiten hebben gezien door middel van plaatjes en woorden

De kinderen zijn tijdens de vorige les naar buiten geweest. In een kringgesprek worden de dingen weer herhaald wat er de vorige keer allemaal is gezien.

In groepjes gaan de kinderen aan de slag. Ze moeten een muurkrant maken van de winter. Wat hebben ze buiten allemaal gezien? Hoe kunnen ze dit aan de ouders vertellen als die op school komen?

Met tijdschriften, plaatjes, stempels enz. kunnen de kinderen per groepje hun eigen muurkrant maken.

Aan het eind van de les kunnen de kinderen de verschillende kranten in de kring aan elkaar laten zien. Geef ze een mooi plekje in het lokaal.

3 Woordenschat uitbreiding: cluster dieren en mensen

Doel: de kinderen handelen met de begrippen uit het cluster en benoemen deze

egel – ijsbeer – pinguïn – vogels – eten zoeken

vogelhuis – winterslaap – Eskimo – iglo – vetbolletjes – overwinteren

vogeltrek – Noordpool -

Tijdens het uitstapje is er gesproken over de dieren in de winter.

Aan de hand van de prentenboeken over dieren kan er meer worden verteld over dieren die op de Noordpool leven.

Wie geven de dieren in de winter te eten?

Wat kunnen vogels het best eten in de winter?

In een heel ver land wonen mensen die altijd in de winter leven. Dat zijn de Eskimo's. Ze wonen in een iglo.

Welke dieren wonen op de Noordpool?

Voeg de boeken toe aan de leeshoek

Verbreiden

Bij Verbreiden wordt ingegaan op de andere seizoenen.

Kinderen worden zich bewust van de tijden van het jaar. In groep 1 is er verschil gemaakt tussen zomer en winter. In groep 2 komen de herfst en lente ook aan bod.

Materiaal:

- zwempak
- korte broek
- strandbal
- jas
- sjaal
- muts
- nep sneeuw
- praatplaat lente
- praatplaat zomer
- praatplaat herfst
- praatplaat winter
- grote doos
- seizoensplaten en kaartjes (zie bijlage)

1 Zomer en winter

Doel: de kinderen leren welke seizoen er naast de winter nog meer zijn en weten welke kenmerken bij elk seizoen horen.

In de doos die in de klas staat zitten winter en zomer kleren. De kinderen hebben dit al vaker gedaan maar dan alleen met winter kleding.

Midden in de kring of op tafel liggen twee platen. Eén van de zomer en één van de winter. Om de beurt mogen de kinderen iets pakken en dit op de juiste plaat leggen. Laat de kinderen vertellen wat voor voorwerp ze hebben gepakt en wat je ermee kunt. Waarom hoort het bij dat seizoen? Kan het ook bij beide horen?

2 Lente en herfst

Doel: de kinderen leren ook de kenmerken van de lente en de herfst

Met de vier seizoensplaten en kaartjes leren de kinderen welk verschijnsel bij welk seizoen past. Leg de platen goed zichtbaar neer. Geef de kinderen om de beurt een kaarten. Net als met de kleren mogen ze de kaartjes bij het goede seizoen plaatsen. Laat de kinderen verwoorden wat ze zien en waarom dat plaatje bij dat seizoen past. Dit spel kan in de kring maar is ook leuk om zelf te doen of in groepjes.

3 Woordenschat uitbreiding: cluster Seizoenen

Doel: de kinderen handelen met de begrippen uit het cluster en benoemen deze

herfst – winter – lente – zomer - - koud – warm – wind – regen – hagel – sneeuw –
veranderen – jaar – glad – nat - droog
kale bomen – temperatuur – blaadjes – zon – wolken - winterslaap
seizoenen – maanden – ijzel

Praat naar aanleiding van het de spellen over de aspecten van de vier seizoenen.
Laat de kinderen zelf zoveel mogelijk verwoorden.

*Welk seizoen zijn we nu?
Welke seizoenen zijn er nog meer?
Hoe noemen we het als dieren heel lang slapen?
Het weer kan veranderen. Vertel eens wat voor weer
het nu is?
Wanneer wordt je nat?
Wanneer kan het glad worden?
Als de zon schijnt dan wordt het?*

Verdiepen

Bij Verdiepen worden de dingen die in de vorige stadia zijn behandeld verder uitgebreid. De woordenschat wordt uitgebreid en de aspecten van de seizoenen worden verder ontwikkelt.

Door middel van raadsels en verhaaltjes krijgt de leerkracht inzicht in wat de kinderen al kunnen.

Materialen

- Boek "Kikker in de kou"
- Praatplaten van alle seizoenen

1. De seizoenen

Doel: Als leerkracht weet je wat kinderen wel of niet weten over de seizoenen.

Vertel verhaaltjes over de seizoenen.

Laat de kinderen raden wat er niet klopt

- Winter

Het is winter. Rode vlokjes dwarrelen naar beneden.

Het is lekker warm buiten, de jas hoeft niet aan.

Als de sneeuw smelt dan vriest het.

Er zitten veel blaadjes aan de bomen.

- Lente

Het wordt lente, de blaadjes vallen van de bomen.

De winterjas moet aan, het wordt steeds kouder.

Er worden jonge dieren geboren en bolletjes kruipen in de grond.

De zon gaat regenen en het wordt lekker warm.

- Zomer

Het is mooi weer. De blaadjes vallen van de bomen.

De winterjas kan wel aan. Het is warm buiten.

Op het strand speel ik met mijn muts op.

We drinken warme chocolademelk.

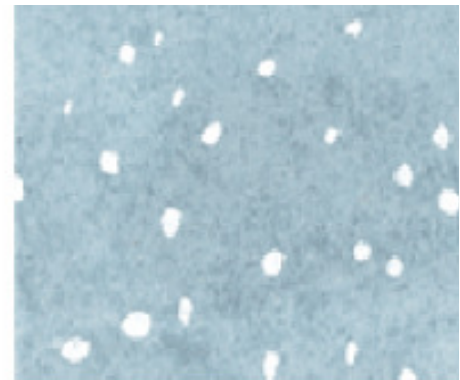
- Herfst

Het sneeuwt in de herfst, kastanjes vallen van de bomen.

Jonge dieren worden geboren.

Het is warm buiten, binnen waait het hard.

Zullen we naar het strand in de zwembroek?

2. Zelf verhaaltjes bedenken

Doel: de kinderen kunnen zelf raadsels maken.

Aan de hand van de praatplaat kunnen de kinderen zelf raadsels maken.

Laat ze een zin maken met iets wat niet klopt. De klas mag raden wat er fout is.

Bijvoorbeeld;

Het jongentje fietst over het ijs

Er wordt ijs verkocht.

De moeder doet het meisje de skeelers aan.

Winter: Na herfst volgt....

Als dit te moeilijk is kunt u zelf de raadsels bedenken.

3. Woordenschat uitbreiding Cluster Sneeuw

Doel: de woorden uit het cluster worden behandeld, kinderen leren de betekenis van de woorden.

sneeuwen – sneeuwbal – sneeuwvlok – ijs – koud – sneeuwpop – slee – glad – ijzel – wit – buiten – binnen – winterpeen – temperatuur – openhaard – zout strooien

Aan de hand van het boek “Kikker in de kou” kan de woordenschat van het cluster sneeuw worden uitgebreid.

Lees het boek voor. De woorden van dit cluster komen in het boek aan bod.

Vraag de kinderen of ze zelf wel eens sneeuw hebben gezien, gevoeld en geproefd hebben. Laat de kinderen vertellen hoe het voelt, wat je ermee kunt en waarom sneeuw wel of niet leuk is.

4. Raden wat er wordt bedoeld.

Doel: de woordenschat wordt getoetst.

Aan de hand van zinnen moeten de kinderen raden wat voor woord er wordt omschreven.

Dieren die de hele winterslapen houden een? **winterslaap.**

Als het erg glad is moet er ? **zout** worden gestrooid.

Als je twee bollen maakt van sneeuw en deze op elkaar zet heb je een? **sneeuwpop.**

Op de ijsbaan kun je? **schaatsen.**

Als je koude handen hebt trek je? **wanten** aan.

IJs dat verdwijnt, dat ? **smelt.**

Witte vlokken die uit de hemel komen zijn? **Sneeuwvlokken.**

Op de Noordpool wonen? **IJsberen en pinguïns.**

Als het heeft geregend zijn de straten? **Nat**

Als de zon schijnt wordt het? **Warm**

Wat eet je in de winter? **Boerenkool, erwtensoep**

De kinderen kunnen er zelf ook een aantal bedenken.

5. Tegenstellingen

Doel: kinderen worden zich bewust dat er soms twee kanten aan iets kunnen zitten.

Er is veel gesproken over de seizoenen winter en zomer.

Tussen deze seizoenen zit een verschil.

In de winter is het koud in de zomer is het warm.

Dit zijn twee uitersten.

Kunnen de kinderen ook de tegenstellingen van deze woorden bedenken?

koud - warm

droog - nat

zomer - winter

wit - donker

licht - donker

vriezen - dooien

Winter

Na de herfst volgt...

Lessen over de winter voor groep 2 aan de hand van de Piramide methode

Deel 4:

Taalontwikkeling

Taalontwikkeling voor zowel groep 1 en 2

Bij de taalontwikkeling wordt er een nieuwe letter geïntroduceerd. De letter 'S'. Er worden hier suggesties gegeven over hoe u de nieuwe letter aan kunt bieden.

Achterin bij de bijlagen vindt u werkbladen en andere materialen die u bij de activiteiten nodig heeft.

1. De S van Sneeuw, sjaal en schaats

Doel: de kinderen leren de letter S

Pak de praatplaat van de winter er bij en neem een plaatje van de letter S in de hand.

Vraag de kinderen of ze weten welke letter u in uw hand hebt.

Wie van de kinderen heeft deze letter in zijn naam?

Hoe spreken we die letter uit?

Laat de kinderen naar de praatplaat kijken en vertel dat er heel veel dingen op de plaat staan die beginnen met de S.

De kinderen mogen die woorden bedenken.

Schrijf op het bord of op een groot vel papier, alle woorden die de kinderen hebben bedacht met de S.

De woordjes die op het bord staan kunt u regelmatig herhalen.

Misschien wordt het nog wel aangevuld.

Geef de kinderen ook de opdracht mee om plaatjes of voorwerpen te zoeken waarvan het woord begint met de S.

2. Woorden stempelen

Doel: de kinderen gaan aan de slag met de letter S.

In de bijlagen vindt u de stempel kaarten met de letter S.

In de taalhoek kunnen de kinderen hiermee aan de slag. Wilt u dat alle kinderen deze opdracht doen. Laat ze dan in groepjes werken. Zodat iedereen gestempeld heeft.

3. Sneeuw, slee, sjaal, deur

Doel: auditieve ontwikkeling, herkennen van de letter S.

Vertel dat u steeds vier verschillende woordjes gaat zeggen.

De kinderen moeten goed opletten welk woordje niet begint met de letter S.

Sneeuw – slee – sjaal – **nat**

Schaats – sok – **muts** – sjaal

IJs – sneeuwvlok – slee – sneeuwbal

Smelten – **vriezen** – schaatsen – slapen

Seizoenen – **herfst** – schaap – school

Soep – **wit** – spin – stuur

Slof – strik – sap – **koud**

Soep – slak – **boom** – som

Spin – sok – **koek** – slee

4. Zinnen maken

Doel: kinderen leren korte zinnen maken, woorden uit de clusters worden herhaald.

Geef de kinderen een woord. Bijvoorbeeld slee.

Laat de kinderen met dat woord een korte zin maken.

Bijvoorbeeld :

*Ik zit op de **slee***

*Ik **slee** door de sneeuw **enz.***

Elk kind krijgt een ander woord.

De volgende woorden zijn geschikt om te gebruiken.

sneeuwen – sneeuwbal – sneeuwvlok – ijs – koud – sneeuwpop – slee – glad – wit – buiten – binnen – jas – koud – muts – warm – trui – sjaal – schaatsen – ijsbaan – egel – ijsbeer – pinguïn – vogels – herfst – winter – lente – zomer – warm – wind – regen – hagel – sneeuw – jaar – nat – droog – winterslaap

Als de kinderen het goed onder de knie hebben is het ook leuk om uit te proberen met wat moeilijkere woorden. Snappen de kinderen het woord? Dat wordt snel duidelijk als ze er zinnetjes mee moeten maken.

winterpeen – temperatuur – handschoenen – winterkleding – winterjas – vriezen – dooien – boerenkool – erwtensoep – koek en zopie – bevroren – wak – smelten – Elfstedentocht – vogelhuis – winterslaap – Eskimo – iglo – vetbolletjes – overwinteren – vogeltrek – Noordpool – kale bomen – temperatuur – blaadjes – zon – wolken – seizoenen – maanden – ijzel

5. Welk woord is het?

Doel: auditieve ontwikkeling bevorderen

Door de volgende woorden letter voor letter uit te spreken moeten de kinderen goed luisteren welk woord er wordt gezegd.

U kunt het doen door de letters één voor één uit te spreken. Als de kinderen de juiste oplossing hebben gegeven kunt u samen met de kinderen de letters nog eens zeggen en het gehele woord opzeggen. U kunt hierbij uw handen gebruiken. 'Hak' met uw handen het woord in stukjes. Plak hem aan het eind weer aan elkaar. Zo leren de kinderen de goede leesrichting.

peen – jas – soep – boom – maan – slaap – kool – huis – slee – vis – bal – wak – ijs – beer – koud – jaar – deur – daar – koek – man – neus – vuur

6. Rijmen

Doel: ontwikkelen van het fonetisch bewustzijn

Welke woorden rijmen op elkaar? Wat betekent het eigenlijk als woorden rijmen? Kunnen de kinderen er zelf ook een paar bedenken.

Sjaal – kaal – pen

Peen – staan – steen

Sneeuw – wit – meeuw

Egel – iglo – ijspegel

IJs – **wijs** – wak
Jas – muts – **das**
Glad – **nat** – droog
Wit – blauw – **pit**
Koud – boom – **fout**
Dooien – **gooien** – vriezen
Vriezen – hoesten – **niezen**
Kleur – **deur** – daar
 Boot – **weer** – **beer**
Wind – **regen** – kind

Jaar – **maar** – kleur – **haar**
Koud – oud – **stout** – bal
Slee – sneeuw – **zee** – **mee**
Slaap – hout – **gaap** – **aap**
Droog – **boog** – slee – **hoog**
Zout – **koud** – hout – boot

7. Welk woord is langer?

Doel: auditieve ontwikkeling

De kinderen moeten luisteren welk woord het langst is. Hoe komen ze achter het goede antwoord. Laat de kinderen de woorden verdelen in lettergrepen. Dit is het gemakkelijkst door de lettergrepen te klappen.

Sneeuw – **ijsbaan**
Sneeuwbal – glad
IJsbeer – egel
 Vriezen – **sneeuwbalgevecht**
 Bal – **ijskoud**
IJspegel – koud

Pinguïn – iglo
Temperatuur – koek
 Snee – **erwtensoepe**
Boerenkool – worst
 Schaats – **handschoen**
 Zon – **bewolking**
 Wak – **Elfstedentocht**
 Beer – **winterslaap**
Veranderen – dooien
Seizoen – herfst
Winter – nat
 Glad – **zomer**
Noordpool – wit

8. Opzegversje

Doel: woordenschat uitbreiding

Een sneeuwman is een grote pop.
Heel vaak heeft hij een hoedje op.
Een sneeuwman is een witte reus.
Hij heeft een lange wortelneus.
Een sneeuwman is van sneeuw gebouwd.
Hij heeft het altijd lekker koud.
Nooit heeft hij iemand iets gedaan.
Toch moet hij altijd buiten blijven staan.
Je snapt dat hij nooit eens niest,
terwijl het buiten zo hard vriest.
En dat ie nooit eens praat of lacht.
Hoewel... Wie weet... Misschien.. Vannacht.
Maar nee hoor. Hij beweegt zich nooit.
Hij blijft altijd maar staan totdat het dooit.

Winter

Na de herfst volgt...

Lessen over de winter voor groep 2 aan de hand van de Piramide methode

Deel 5:

 Bijlagen

Boeken over de winter algemeen

Depondt, Luk & Guido Van Genechten (2000) **Sneeuwman kan...** Uitgeverij Zirkroon,

Prentenboek waarin een jongetje fantaseert wat een sneeuwpop allemaal kan. De sneeuwpop, steeds vergezeld van een kuikenachtig vogeltje, kan naast gewoon staan dingen als glijden, schreeuwen, zingen, springen, huilen, enz. Eigenlijk net een mens. Als hij het warm krijgt, lijkt hij te huilen, maar hij blijkt te smelten. Maar zodra het gaat sneeuwen kan het jongetje de sneeuwman terug toveren. Grappig, eenvoudig verhaal, met duidelijk zwart omlijnde tekeningen in kleur. Per bladzijde een regel tekst in een heel grote, quasi geschreven letter, waarbij telkens de teksten van twee op elkaar volgende bladzijden rijmen.

Kuyper, Sjoerd **Robin en Knor in de winter** Uitgeverij Leopold Amsterdam

Het is winter midden winter...

In de slaapkamer van Robin is het altijd koud. Het is er alleen fijn als je diep onder de dekens ligt. Met Knor op je hoofd. Maar nu moet Robin echt uit zijn bed, hij moet plassen.

'Knor,' zegt hij, 'ga van mijn hoofd.' Knor slaapt gewoon verder. Robin tilt Knor van zijn hoofd en stopt hem diep onder de dekens. Hij zwaait zijn benen uit bed en laat ze, langzaam zakken naar de grond. Héél langzaam. En dan... *hoeps!* steekt hij zijn voeten in de pantoffels. Raak. Alle twee.

Zo beginnen de dagen voor Robin en Knor in de winter. Alle dagen, alle avonturen.

'In de winter,' zegt opa, 'moeten de mensen elkaar veel verhalen vertellen. Dus dat doen ze. Binnen. En buiten leert Robin schaatsen.

Rius, Maria **Winter**, Uitgeverij Maklu, Appeldoorn

Het onderwerp winter wordt in dit goed verzorgde prentenboek in tekst en plaat uitgelegd aan jonge kinderen. Het gaat over sneeuwkrystallen en spelen in de sneeuw, warme kleren, dieren in de winter, skiën, schaatsen en huiselijke gezelligheid. Op de zacht getinte, vriendelijke, omkaderde illustraties spelen twee kinderen de hoofdrol, soms in een groepje met andere kinderen. De eenvoudige tekst staat in enkele regels op de linkerbladzijde. Achter in het boek treft men de tekst en de muziek aan van een tikliedje/spelletje met gebruiksmogelijkheden. Op de laatste bladzijden staan adviezen en tips om het begrip winter aan kleuters zichtbaar en begrijpelijk te maken. Ze vergroten de bruikbaarheid van dit zeer toegankelijke prentenboek

Meerdere auteurs (2002) **Schaatsen, sneeuw en snert, het grote boek over de winter**. Uitgeverij Unieboek, Houten

Bundel met 111 verhalen en enkele versjes over uiteenlopende aspecten van de winter en over de feestdagen in december. Vanaf 1 december heeft elke dag (inclusief de schrikkel dag) een verhaal/versje tot en met 20 maart, wanneer de lente begint. De verhalen/versjes zijn van een twintigtal auteurs, onder wie Jacques Vriens, Anne Takens en Joke Kranenburg. Ze zijn geïllustreerd door twintig illustratoren zoals Kees de Boer, Alex de Wolf en The Tjong Khing. Achterin het boek bevinden zich een 'Indeling op thema' (o.a. dieren, feestdagen, ijs, school), een register op auteur en een op illustrator. De verhalen beslaan twee pagina's, de versjes een. Het zijn belevenissen van enkele kinderen die voor

in het boek worden geïntroduceerd. De verhalen zijn geschreven in de tegenwoordige tijd en de stijl is direct en luchtig. Elk verhaaltje/versje is geïllustreerd met kleurige vrolijke tekeningen. Zeer verzorgde uitgave die zich uitstekend leent om elke dag uit voor te lezen, op school of thuis.

Boeken over dieren

Beer, de Hans, **Een ijsbeer in de tropen**. Uitgeverij De vier windstreken, Rijswijk
Lars, de kleine ijsbeer, drijft op een ijsschots weg uit zijn witte poolwereld. Hij komt in een land waar alles groen is. Hij ziet er planten en bloemen en ontmoet allerlei vreemde dieren. Wat een avontuur! Toch wil hij graag weer terug naar huis. Zijn nieuwe vriend Hippo, het nijlpaard, weet daar wel iets op.

Beer, de Hans, **Kleine IJsbeer en de Bange Haas**. Uitgeverij De vier windstreken, Rijswijk

Lars, de kleine ijsbeer, woont op de noordpool. Hij houdt ervan alleen te gaan wandelen. Op een dag hoort hij een luid gejammer. Het is Hugo, een sneeuwhaas, die in een diepe kuil is gevallen. Lars helpt hem uit de kuil en zo worden ze goede vrienden. Lars merkt wel dat Hugo een Bange Haas is en vindt zichzelf zéér moedig. Hij gaat naar het poolstation, klimt nieuwsgierig op het dak en valt door een gat naar binnen. Gelukkig is Hugo er nog.

Beer, de Hans, **Kleine IJsbeer help me vliegen**. Uitgeverij de vier windstreken, Rijswijk

Lars ontmoet papegaaiduiker Joeri. Joeri is gestrand op een schip, want zijn vleugels zitten vol met olie. Lars kent een bron waar Joeri zijn vleugels schoon kan weken. Terug bij het schip zien ze een grote luchtballon. Lars is nieuwsgierig en stapt in het mandje. Maar dan stijgt deze op! Joeri kan weer vliegen en springt uit de ballon. Nu is Lars alleen...

Beer, de Hans, **Kleine IJsbeer laat me niet alleen!** Uitgeverij De vier windstreken, Rijswijk

Lars voelt zich prima thuis in zijn witte wereld van sneeuw en ijs. Op een ochtend wordt hij wakker van een zielig gejammer. In een ijskloof ontdekt hij het kleine poolhondje Nanouk, dat graag terug wil naar zijn ouders. Natuurlijk helpt Lars hem bij zijn zoektocht. Maar het opvliegende karakter van nanouk veroorzaakt heel wat problemen!

Beer, de Hans, **Kleine IJsbeer waar ga je naar toe?** Uitgeverij De vier windstreken, Rijswijk

Lars komt per ongeluk terecht in een vissersnet. Aan boord van het schip vaart hij weg uit de poolzee en komt bij een grote stad. Gelukkig kent Nemo, de scheepskat, daar de weg. Lars kijkt zijn ogen uit. En hij wordt heel erg vuil! Daarom wil hij toch wel weer graag naar huis, naar de schone, witte noordpool.

Beer, de Hans, **Kleine IJsbeer wat is er mis?** Uitgeverij De vier windstreken, Rijswijk

Op de noordpool kun je leuk spelen. Maar alleen is maar alleen. Lars zou zo graag een broertje of zusje willen hebben! Op een dag ziet hij een ander klein beertje. Maar... dat is niet echt. Het is een val! Lars rolt in een angstig avontuur, voordat hij weer veilig thuiskomt.

Beer, de Hans, **Kleine IJsbeer weet jij de weg?** Uitgeverij De vier windstreken,

Rijswijk

De zee is koud en vlak en overal ligt sneeuw en ijs. Geen wonder dat Lars zich verveelt. Maar dan ontmoet hij het tijgertje Theootje. Theootje is de weg kwijt en wil naar huis terug. Lars besluit hem te vergezellen en samen gaan ze een lange, avontuurlijke reis tegemoet.

Boeken over verschillende seizoenen

Slee, Carry & Dagmar Stam(1993) **Lekker weertje koekepeertje**. Uitgeverij Van Holkema en Warendorf, Houten

In dit boek zijn vier verhalen bij elkaar gebundeld over alle seizoenen. Iris en Michiel maken alle jaargetijden mee. Alle seizoensactiviteiten komen aan bod in deze bundel.

Bijlage 2

Netwerk van begrippen

Sneeuw

Sneeuwen – sneeuwbal –
sneeuwvlok – ijs – koud –
sneeuwpop – slee – glad – ijzel –
wit – buiten – binnen
winterpeen – temperatuur –
ijspegel – ijsbloem
openhaard – zout strooien

Op het ijs

jas – koud – muts – warm – trui –
sjaal – slee- schaatsen – ijsbaan –
glad
handschoenen – winterkleding –
winterjas – vriezen – dooien
boerenkool – erwtensoep – koek en
zopie – bevroren – wak – smelten –
Elfstedentocht

Na de herfst
volgt.....

Dieren en mensen

egel – ijsbeer – pinguïn – vogels –
eten zoeken
vogelhuis – winterslaap –
Eskimo – iglo – vetbolletjes –
overwinteren
vogeltrek – Noordpool

Seizoenen

herfst – winter – lente – zomer – –
koud – warm – wind – regen –
hagel – sneeuw – veranderen –
jaar – nat – droog – winterslaap
kale bomen – temperatuur –
blaadjes – zon – wolken –
seizoenen – maanden – ijzel

Sneeuwen enz. = bekende begrippen

Winterpeen enz. = basisbegrippen

Openhaard enz. = extra begrippen

Winter

Herfst

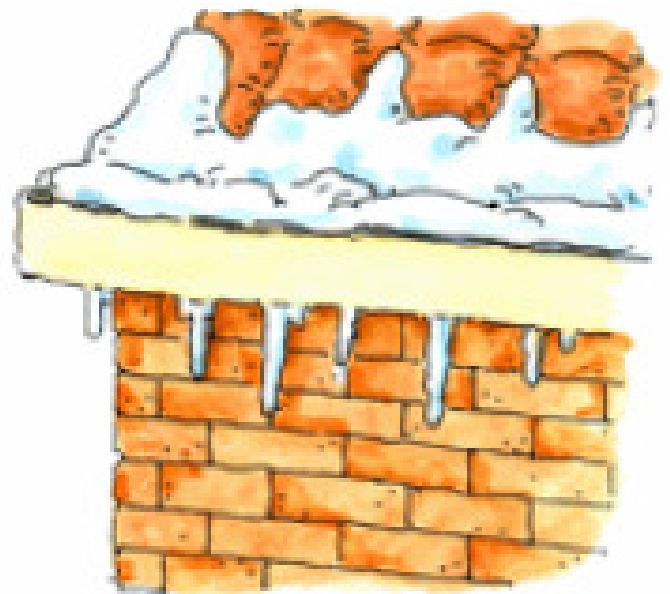

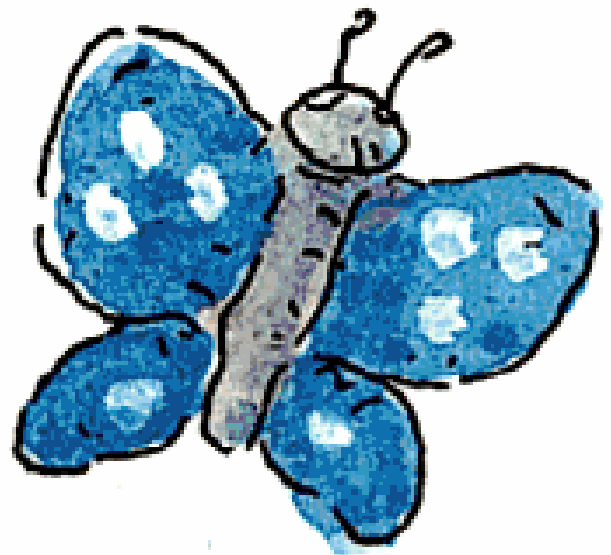
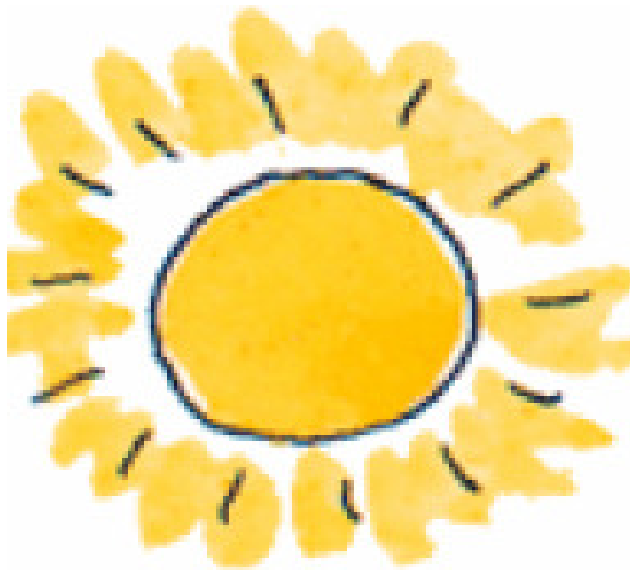
Lente

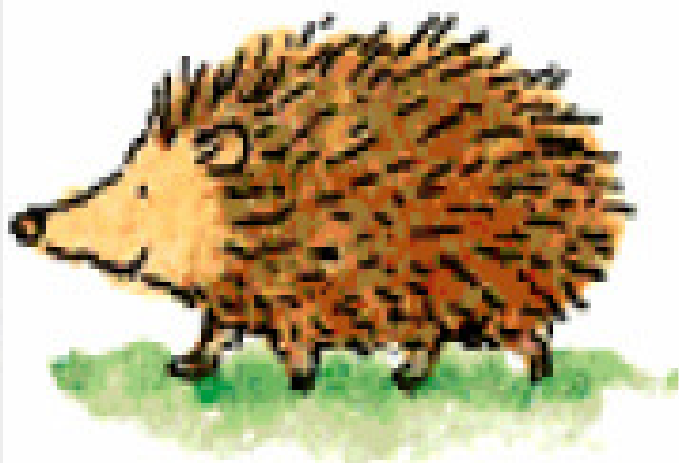
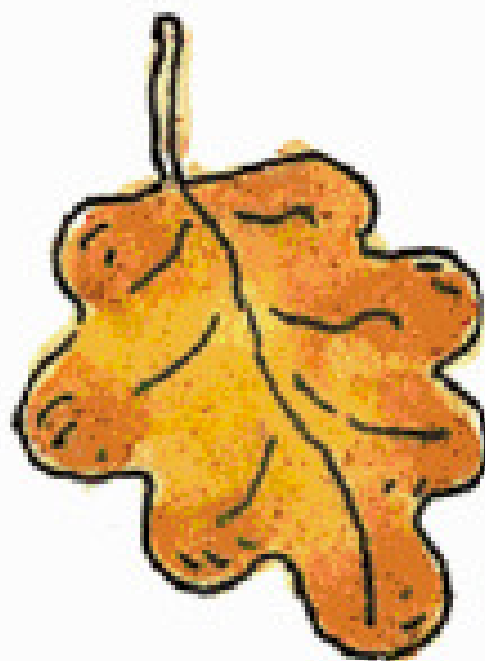

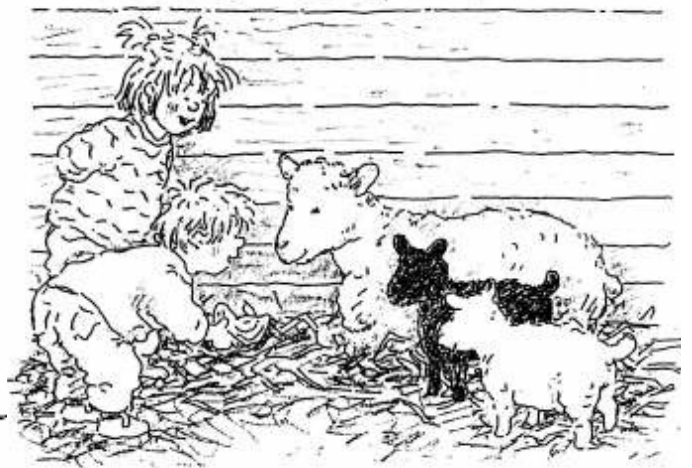
Zomer

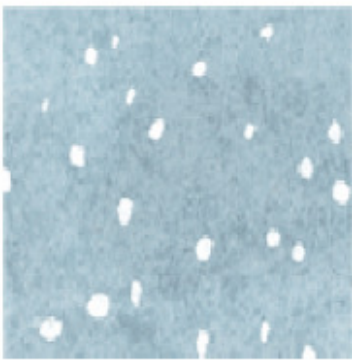

oliebollen

sneeuw

spelen

boom

schaatsen

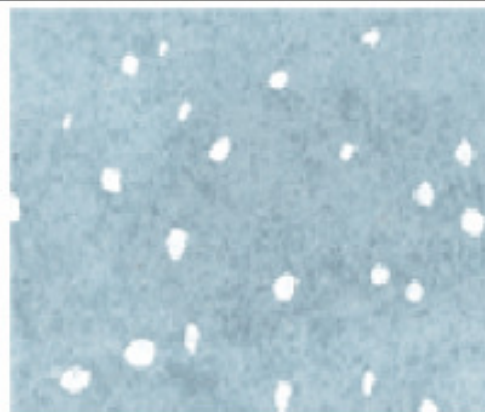
sneeuwpop

slee

ijspegels

regen

handschoenen

capuchon

jas

hoed

trui

schaatsen

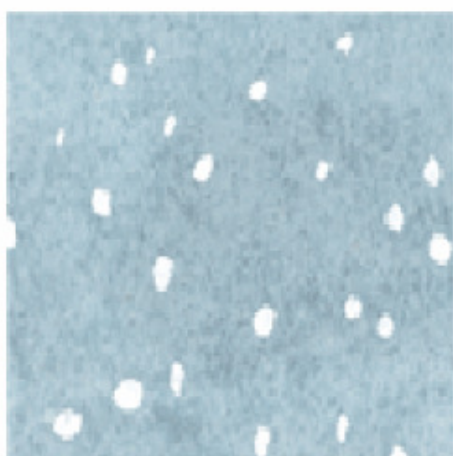
sneeuwpop

slee

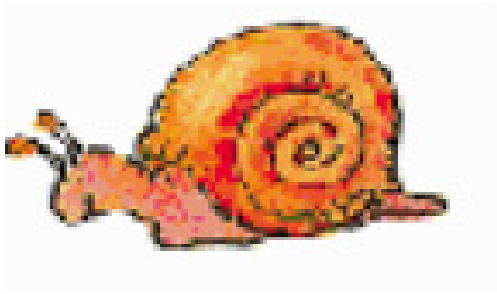
warme kleren

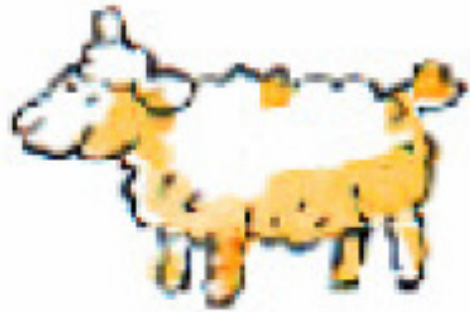
sneeuw

sneeuwbal maken

slak

schaap

schort

schaar

spin

schep

slippers

schoenen

sokken

specht

Stam

sinterklaas

Bijlage 9

Beheersing van basisbegrippen

Datum

[illegible]